

شاخص‌های معماری و شهرسازی اسلامی ۱

خانه، مسجد، بازار، راه و آرامگاه

تألیف: رحیم قربانی

www.ketab.ir

تهران

شبکه اندیشه ۱۳۹۳

سرشناسه: قربانی، رحیم، ۱۳۵۶ -
 عنوان و نام پدیدآور: شاخص‌های معماری و شهرسازی اسلامی: خانه، مسجد، بازار، راه و آرامگاه/ تألیف رحیم قربانی.
 مشخصات نشر: تهران: شبکه اندیشه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۳۱۸ص: مصور (رنگی): ۱۵×۱۵ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۶۰-۰۱-۱۴۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: معماری اسلامی
 موضوع: شهرسازی -- جنبه‌های مفهومی -- اسلام
 موضوع: اسلام و معماری
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ش ۲ ق/ ۷۲۰/ ۹۱۷۶۷۱
 رده بندی دیویی: ۷۲۰/ ۹۱۷۶۷۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۵۵۲۸۸

نام کتاب: شاخص‌های معماری و شهرسازی اسلامی

مؤلف: رحیم قربانی

ناشر: شبکه اندیشه

نوبت چاپ: اول ۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: البرز

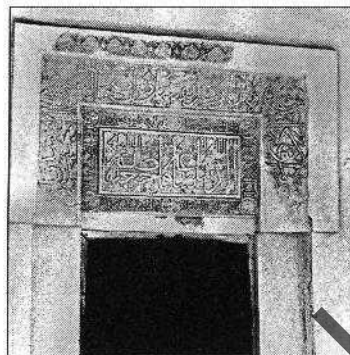
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۶۰-۰۱-۱۴۰۰۰۰

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، حد فاصل وصال و فلسطین، خیابان فریمان، نبش کوچه مریم، شماره ۲۶

تلفن: ۶۶۴۸۰۳۳۸ / تیریز: ۰۴۱۳۵۲۶۱۴۲۸

شاخص‌های معماری و شهرسازی اسلامی

سردر

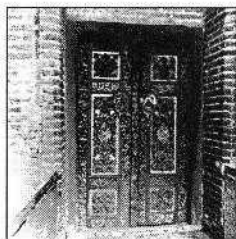

حمد و ستایش مخصوص مهندس بی‌همتای نظام احسن است که به انسان نیروی خلاقیت و تفکر فضایی عطا نمود تا بتواند از نمونه عملکردی او درس‌آموزی کرده و شهر و خانه بسازد.

خدا را شاکریم که ما را در زمره طراحان بلد طیب و مسکن امن قرار داد تا بتوانیم با دره‌دره وجودمان به پلان هستی نگریسته و الگوی آن را بازسازی کنیم.

معارف ناب اسلامی را که در گوشه کتابخانه‌های دنیا خاک می‌خورد بیرون کشیده و به جهلیان عرضه کردیم تا همگان بدانند و ببینند که خدا و پیامبرش و خاندان مطهر وی برای رساندن انسان به لقای الهی، شهر و اجزای فضایی مناسبی را طراحی نموده‌اند. این پلان زیبا را به همه آزاداندیشان دنیا و حقیقت‌جویان راه کمال تقدیم می‌کنیم. باشد که امام عصر ارواحنا فداه از ما و همه طراحان و مهندسانی که آن را اسوه کار خود قرار خواهند داد راضی بوده و همواره دعاگویمان باشد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

تمدن پرافتخار ایران اسلامی منظره‌ای باشکوه از هنر و خلاقیت مسلمانان این سرزمین را به نمایش گذاشته است و مسلمانان عصر حاضر بنا به دلایلی هویتی و استعماری نتوانسته‌اند رشته آن را ادامه داده و تمدن خود را بارور نمایند. بنابراین، امروزه فقط نام و تاریخی از آن باقی مانده است که متأسفانه تنها افتخار انتساب به آن نصیب ما گشته است. اما تمامیت این تمدن بر پایه عناصری شکل گرفته بود که به دلیل دوری مهندسان، برنامه‌ریزان و طراحان ما از آنها نمی‌توانیم به اصل خویش باز گشته و تمدن خود را در ابعاد پیشرفته امروزی بازسازی کنیم. لازمه بازگشت به آن ریشه و اساس، آگاهی یافتن از اصول و مبانی نظری و راهبردهای عملی آن و ذوب گشتن در پرتو انوار ملکوتی آن است؛ و این یعنی یافتن مبانی نظری و عملی آموزه‌های اسلامی که زیرساخت اصلی شکل‌گیری آن بوده است. روشن است که دانش‌های مسلمانان برای ساختن آن همه همان دانش‌های اصیل اسلامی در دوره شکوفایی بوده است که در یک کلام به حکمت اسلامی شهرت داشت و جامع و سازنده همه ابعاد مادی و معنوی تمدن عظیم اسلام بود. در این میان، نقش آموزه‌های اسلام نه فقط به عنوان عناصر فرهنگی بلکه به عنوان شاخص‌ها و ضوابط عملیاتی برای ایجاد عملکردهای مختلف تمدنی شایان توجه است. به ویژه که پیامبر عظیم‌الشان اسلام و اهل بیت او علیهم السلام به طور گویا و مشخص به بیان و اجرای این عناصر و مؤلفه‌ها پرداخته‌اند؛ اما این قبیل روایات اسلامی به دلیل بی‌توجهی مراکز علمی به تمدن‌سازی و معماری، در گوشه و کنار کتابها به حاشیه رانده شده و مورد توجه قرار نگرفته‌اند. تنها راه بهره‌گیری از آن معارف ناب و کشاندن آنها به عرصه علمی و عملی تمدن‌سازی، نگرش تمدنی به مجموعه معارف و فقه اسلامی است.

مجموعه حاضر که در معرض دید درآگاهان هنر و معماری است، مجموعه‌ای از اصول، شاخص‌ها و مؤلفه‌های عملیاتی در زمینه معماری و شهرسازی اسلامی است که براساس نگرش تمدنی و با شیوه اجتهادی تشیع از متون معتبر دینی استخراج و تنظیم شده است. مبانی و ساز و کار رسیدن به آن نیز در دهلیز همین مجموعه تعریف و اجرا شده است.

این تلاش، محصول کار گروهی است که با کمک و یاری دوستان زیادی به ثمر نشست و جا دارد همه عزیزانی که در طراحی و تعریف اجزای فضایی آن نقشی داشته‌اند مورد قدردانی قرار گیرند. ابتدا از استاد عزیز و ارجمندم حضرت آیه الله علامه زمانی قمشه‌ای زیدعه که در همه مراحل کار، بنده و دوستانم را از راهنمایی‌ها و عنایات خود بهره‌مند ساختند تشکر کرده و جزای جزیل از خدای مَنان به ایشان خواستارم. سپس از همه همکارانم که به عنوان کمک محقق، بخش‌هایی از کار را به فراخور تخصص و توان‌مندی خود یاری رساندند نام برده و سپاسگزاری می‌کنم.

از تلاش‌های خوب و مفید آقایان حبیب اسلام: محسن مقیمی (استخراج احادیث و آیات مربوط به خانه)، ولی الله نیکفر (استخراج، تنظیم و تدوین متون دینی مربوط به مسجد)، محمدتقی صمددوخت (استخراج، تنظیم و تدوین متون دینی مربوط به آرامگاه)، علیرضا ملایی (استخراج، تنظیم متون دینی مربوط به بازار)، عبدالهادی رضایی، حسن بشارتی و مهدی مسیب‌زاده (دسته‌بندی و تنظیم مطالب استخراج‌شده از متون دینی، توسط دوستان که در مراحل مختلف کار یاری رسانم بودند کمال سپاس و قدردانی را دارم؛ همچنین از تلاش همکاران فنی آقایان مهندس کریم بیونجف، دکتر محمود روحانی، دکتر محمدامیر راحمی، مهندس امیرمسعود نوازی، مهندس حمید رستمی ارشد، و خانم‌ها مهندس فاطمه جباران و سیده زهرا بسیطی که در بررسی‌های فنی و تخصصی حوزه‌های مربوط به متون تخصصی و تاریخی، تحلیل‌لوازم عملیاتی و کاربردی شاخص‌های درون‌دینی، استخراج مطالب تخصصی معماری از متون معتبر معماری، و برگزاری جلسات و نشستهای تخصصی همواره همراهم بودند، سپاسگزارم و از خدای مَنان اجر بی‌پایان برایشان خواستارم.

از ریاست محترم مرکز بررسیهای نهاد ریاست جمهوری جناب آقای دکتر داودی که زمینه و امکانات لازم برای انجام این پژوهش را فراهم نمودند و اعضای محترم شورای علمی مرکز به آقایان دکتر مهدی رجایی، سید کاظم رجایی، حسن یوسف زاده و انصاری که با نقد و بررسی متن و محتوای این اثر ما را در ارائه کامل آن یاری نمودند کمال سپاس و قدردانی را اعلام می‌دارم. از برادر ارجمند آقای ابوالحسن رضایی که زحمت کارهای گرافیکی و آماده‌سازی کتاب برای چاپ را انجام داد قدردانی می‌نمایم. امیدوارم این کار بسیار بزرگ و بی‌نظیر نمونه عملکردی مناسبی برای دین‌پژوهان و معماران باشد تا براساس تجربیات آن به استخراج اصول، راهبردها، راهکارها، شاخص‌ها و ضوابط اجرایی و عملیاتی سایر مسائل و موضوعات معماری و شهرسازی از متون غنی دینی بپردازند. شایان به ذکر است که این کتاب برگرفته از گزارشی تحقیقی با عنوان شاخصهای معماری و شهرسازی اسلامی است که با حمایت مالی مرکز بررسیهای استراتژیک ریاست جمهوری انجام شده است و با مجوز رسمی آن مرکز و تأیید ریاست محترم آن جناب آقای محمد فاضلی توسط خود نگارنده چاپ شده است.